

U S T A W A

z dnia 27 marca 1976 r.

o Najwyższej Izbie Kontroli.

Art. 1. Tworzy się Najwyższą Izbę Kontroli.

Art. 2. 1. Działalność Najwyższej Izby Kontroli służy Sejmowi, Radzie Państwa i Radzie Ministrów w wypełnianiu ich funkcji.

2. Najwyższa Izba Kontroli przeprowadza kontrole zlecone przez Sejm i Radę Państwa, informuje o wynikach tych kontroli oraz składa Radzie Państwa okresowe sprawozdania.

3. Najwyższa Izba Kontroli przeprowadza kontrole z urzędu oraz kontrole zlecone przez Radę Ministrów, Prezydium Rządu i Prezesa Rady Ministrów.

4. Kontrole zlecają i określają ich zakres:

- 1) Marszałek Sejmu — w imieniu Sejmu,
- 2) Przewodniczący Rady Państwa — w imieniu Rady Państwa,
- 3) Prezes Rady Ministrów — w imieniu Rady Ministrów i Prezydium Rządu.

Art. 3. Prezes Rady Ministrów sprawuje nadzór nad Najwyższą Izbą Kontroli.

Art. 4. 1. Prezes Najwyższej Izby Kontroli jest naczelnym organem administracji państwowej.

2. Prezesa Najwyższej Izby Kontroli powołuje i odwołuje Sejm na wniosek Prezesa Rady Ministrów, złożony w porozumieniu z Przewodniczącym Rady Państwa.

3. Wiceprezesów Najwyższej Izby Kontroli powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów.

Art. 5. 1. Terenowymi organami Najwyższej Izby Kontroli są okręgowe urzędy kontroli.

2. Prezes Rady Ministrów określi w drodze rozporządzenia terytorialny zakres działania oraz siedziby okręgowych urzędów kontroli.

3. Dyrektora okręgowego urzędu kontroli powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 6. 1. Do zakresu działania Najwyższej Izby Kontroli należy kontrola działalności:

- 1) organów administracji państwowej i podległych im urzędów,
- 2) przedsiębiorstw państwowych i ich zjednoczeń oraz banków,
- 3) innych państwowych jednostek organizacyjnych,
- 4) spółdzielni i ich związków,
- 5) kółek rolniczych i ich związków,
- 6) instytucji oraz organizacji społecznych i zawodowych w zakresie wykonywania przez nie funkcji zleconych im przez Państwo,
- 7) innych organizacji społecznych korzystających z pomocy finansowej Państwa lub dysponujących funduszami pochodzącymi z czynów lub ofiar społecznych.

2. Najwyższa Izba Kontroli przeprowadza także kontrolę jednostek gospodarki nie uspołecznionej w związku z wykonywaniem zadań zleconych im przez organy państwowe lub organizacje gospodarki uspołecznionej, jak również bada zgodność działania tych jednostek, a w szczególności ich działalności gospodarczej, z obowiązującym prawem i interesem społecznym.

3. Najwyższa Izba Kontroli przy prowadzeniu kontroli z urzędu może kontrolować działalność naczelnych i centralnych organów administracji państwowej za zgodą Prezesa Rady Ministrów i w zakresie przez niego określonym.

4. Do zakresu działania okręgowych urzędów kontroli należy kontrola działalności terenowych organów admini-

stracji państwowej i podległych im urzędów oraz jednostek wymienionych w ust. 1 pkt 2—7.

Art. 7. 1. Zadaniem Najwyższej Izby Kontroli jest kontrola działalności gospodarczej, finansowej i organizacyjno-administracyjnej organów i jednostek wymienionych w art. 6 z punktu widzenia legalności, gospodarności, celowości i rzetelności.

2. Realizując zadanie wymienione w ust. 1 Najwyższa Izba Kontroli bada w szczególności:

- 1) wykonywanie zadań planów społeczno-gospodarczych i budżetu państwa,
- 2) zgodność działania organu lub jednostki z ustawami i wydawanymi na ich podstawie aktami normatywnymi,
- 3) wykonywanie ustaw i wydanych na ich podstawie aktów normatywnych oraz innych aktów prawnych.

3. Rada Ministrów:

- 1) ustali w drodze rozporządzenia tryb przeprowadzania czynności kontrolnych,
- 2) nada statut Najwyższej Izbie Kontroli.

Art. 8. 1. Najwyższa Izba Kontroli przeprowadza kontrole:

- 1) faktyczne, polegające na badaniu czynności w toku ich wykonywania oraz stanu majątku,
- 2) następne, polegające na badaniu czynności już dokonanych oraz dokumentów.

2. Prezes Rady Ministrów może zlecić Najwyższej Izbie Kontroli przeprowadzenie kontroli wstępnej.

Art. 9. 1. Najwyższa Izba Kontroli przeprowadza kontrole na podstawie okresowych planów pracy oraz kontrole doraźne. Okresowe plany pracy podlegają zatwierdzeniu przez Prezesa Rady Ministrów.

2. Najwyższa Izba Kontroli włącza do okresowych planów pracy zadania wynikające z uchwał Sejmu i jego organów, Rady Państwa, Rady Ministrów, decyzji Prezydium Rządu, aktów prawnych i decyzji Prezesa Rady Ministrów.

Art. 10. 1. Prezes Najwyższej Izby Kontroli przedstawia Prezesowi Rady Ministrów i właściwym ministrom informacje o wynikach kontroli wraz z wnioskami.

2. Prezes Najwyższej Izby Kontroli na wniosek komisji sejmowej złożony za pośrednictwem Marszałka Sejmu informuje ją o wynikach przeprowadzonych kontroli działalności przedsiębiorstw, zakładów i innych jednostek.

Art. 11. Dyrektorzy okręgowych urzędów kontroli:

- 1) udzielają wojewódzkim radom narodowym informacji o ważniejszych wynikach kontroli przeprowadzonych w zakresie działania rad narodowych,
- 2) na wniosek wojewodów zarządzają przeprowadzenie kontroli działalności organów lub jednostek terenowych w określonych zagadnieniach, jak również przedkładają do wiadomości okresowe plany kontroli.

Art. 12. 1. Prezes Najwyższej Izby Kontroli koordynuje działalność kontrolną jednostek kontroli, inspekcji i rewizji podległych naczelnym i centralnym organom administracji państwowej oraz centralnych związków spółdzielczych.

2. Dyrektorzy okręgowych urzędów kontroli koordynują działalność kontrolną terenowych organów administracji państwowej, terenowych jednostek kontroli, inspekcji i rewizji podległych naczelnym, centralnym i terenowym organom administracji państwowej oraz terenowych związków spółdzielczych.

3. Prezes Rady Ministrów określi w drodze rozporządzenia zasady i tryb koordynacji, o której mowa w ust. 1 i 2.

Art. 13. 1. Czynności kontrolne przewidziane w ustawie i w aktach normatywnych wydanych na jej podstawie wykonują:

- 1) inspektorzy zawodowi,
- 2) inspektorzy-rzeczoznawcy powoływani spośród osób nie zatrudnionych w Najwyższej Izbie Kontroli, posiadających wysokie kwalifikacje fachowe w określonych dziedzinach gospodarki narodowej, nauki, techniki, oświaty i kultury,
- 3) inspektorzy społeczni powoływani spośród działaczy społecznych.

2. Inspektorów-rzeczoznawców i inspektorów społecznych powołuje na czas określony i odwołuje Prezes Najwyższej Izby Kontroli lub dyrektor okręgowego urzędu kontroli.

3. Inspektorom zawodowym i inspektorom-rzeczoznawcom przysługują w związku z wykonywaniem kontroli uprawnienia do:

- 1) badania całokształtu działalności organu lub jednostki kontrolowanej,
- 2) wstępu do wszystkich pomieszczeń i innych obiektów organu lub jednostki kontrolowanej,
- 3) żądania okazania dokumentów i wyjaśnień oraz zabezpieczenia niezbędnych dokumentów i innych dowodów,
- 4) wzywania i przesłuchiwania pracowników organu lub jednostki kontrolowanej, a także innych osób, w trybie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego.

4. Inspektorzy społeczni w toku wykonywania kontroli badają określone zagadnienia w poszczególnych dziedzinach gospodarki narodowej, objętych działalnością organu lub jednostki kontrolowanej. Inspektorom społecznym przysługują odpowiednio uprawnienia określone w ust. 3 pkt 2 i 3.

5. Pracownicy kontrolowanej jednostki są obowiązani udzielać inspektorom wszelkich ustnych i pisemnych wyjaśnień w sprawach dotyczących przedmiotu kontroli z zachowaniem przepisów o tajemnicy państwowej.

6. Prezes Rady Ministrów określi w drodze rozporządzenia szczegółowe zasady powoływania inspektorów, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, ich uprawnienia kontrolne oraz zasady wynagradzania inspektorów-rzeczoznawców.

Art. 14. W związku z wykonywaniem kontroli organy kontroli mogą:

- 1) wydawać jednostkom kontrolowanym zalecenia usunięcia stwierdzonych uchybień i nieprawidłowości lub występować do ich jednostek nadrzędnych o wydanie odpowiednich zarządzeń,

- 2) występować do odpowiednich organów o wstrzymanie wykonania określonych decyzji lub czynności, jeżeli ich wykonanie jest niecelowe, sprzeczne z zasadami prawidłowej gospodarki lub byłoby sprzeczne z prawem,
- 3) występować do wojewodów o zawieszenie w czynnościach służbowych dyrektorów (kierowników) jednostek organizacyjnych nie podporządkowanych radom narodowym, winnych zaniedbań, zwłaszcza narażających na szkodę interes społeczny,
- 4) występować do właściwych organów o ukaranie w drodze służbowej lub dyscyplinarnej osób winnych zaniedbań i naruszeń, o zawieszenie w czynnościach służbowych innych osób niż wymienione w pkt 3, a w wypadkach rażących zaniedbań występować o zwolnienie z zajmowanego stanowiska.

Art. 15. 1. W razie stwierdzenia zaniedbań lub naruszenia obowiązków inspektorzy zawodowi Najwyższej Izby Kontroli i okręgowych urzędów kontroli mogą nakładać na osoby winne kary pieniężne w wysokości do 5.000 zł. Od ukarania przez inspektora Najwyższej Izby Kontroli przysługuje odwołanie do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, a od ukarania przez inspektora okręgowego urzędu kontroli przysługuje odwołanie do dyrektora okręgowego urzędu kontroli, w terminie 14 dni.

2. W razie stwierdzenia poważnych i rażących zaniedbań lub naruszeń obowiązków dyrektorzy okręgowych urzędów kontroli i dyrektorzy zespołów Najwyższej Izby Kontroli mogą wymierzać w drodze orzeczeń osobom winnym karę pieniężną w wysokości do 10.000 zł, a Prezes Najwyższej Izby Kontroli w wysokości do 25.000 zł. Od orzeczenia dyrektora okręgowego urzędu oraz dyrektora zespołu o ukaraniu przysługuje odwołanie do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia. Od orzeczenia o ukaraniu przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli odwołanie nie przysługuje.

3. Prezes Rady Ministrów określi w drodze rozporządzenia szczegółowe zasady orzekania o karach wymienionych w ust. 1 i 2 i tryb postępowania.

4. Nie uiszczone kary pieniężne podlegają ściągnięciu w trybie określonym w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

5. Inspektorzy-rzeczoznawcy i inspektorzy społeczni mogą występować z wnioskami o ukaranie winnych zaniedbań lub naruszeń obowiązków odpowiednio do dyrektora okręgowego urzędu kontroli lub Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 16. Pracownicy Najwyższej Izby Kontroli podlegają Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli, a pracownicy

okręgowych urzędów kontroli podlegają dyrektorom okręgowych urzędów kontroli i są przed nimi odpowiedzialni za rzetelne wykonywanie obowiązków, a w szczególności za rzetelne ujmowanie i dokumentowanie wyników kontroli.

Art. 17. Do pracowników Najwyższej Izby Kontroli stosuje się przepisy dotyczące pracowników urzędów państwowych, jeżeli niniejsza ustawa lub przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

Art. 18. Pracownicy Najwyższej Izby Kontroli wykonujący lub nadzorujący czynności kontrolne nie mogą być pociągani do odpowiedzialności karnej z powodu swoich czynności służbowych bez uprzedniej zgody Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 19. 1. Pracownicy Najwyższej Izby Kontroli są obowiązani zachować w tajemnicy wiadomości uzyskane bezpośrednio lub pośrednio w związku z wykonywaniem czynności służbowych, jeżeli wiadomości te są uznane za tajne albo gdy utrzymania ich w tajemnicy wymaga dobro publiczne lub względy służbowe.

2. Obowiązek zachowania w tajemnicy trwa zarówno w czasie zatrudnienia, jak i po ustaniu zatrudnienia.

3. Prezes Najwyższej Izby Kontroli lub upoważniona przez niego osoba może w określonych wypadkach zwolnić pracownika Najwyższej Izby Kontroli lub okręgowego urzędu kontroli od obowiązku zachowania tajemnicy.

Art. 20. Przepisy art. 18 i 19 stosuje się odpowiednio do inspektorów-rzeczoznawców i inspektorów społecznych.

Art. 21. Pracownicy dotychczasowej Najwyższej Izby Kontroli przechodzą do pracy w Najwyższej Izbie Kontroli utworzonej niniejszą ustawą; pracownicy zatrudnieni w dotychczasowych delegaturach Najwyższej Izby Kontroli przechodzą do pracy w okręgowych urzędach kontroli.

Art. 22. Przepisy niniejszej ustawy dotyczące wojewódzkich rad narodowych stosuje się również do rad narodowych miast stopnia wojewódzkiego, a przepisy dotyczące wojewodów — odpowiednio do prezydentów miast stopnia wojewódzkiego.

Art. 23. 1. Traci moc ustawa z dnia 13 grudnia 1957 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. Nr 61, poz. 330).

2. Do czasu wydania przepisów wykonawczych na podstawie niniejszej ustawy zachowują moc przepisy dotychczasowe, jeżeli nie są z nią sprzeczne.

Art. 24. Ustawa wchodzi w życie z dniem uchwalenia.

Przewodniczący Rady Państwa: *H. Jabłoński*
Sekretarz Rady Państwa: *L. Stasiak*